

Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Christianom Schmidtom

Razgovarala: Vildana Selimbegović

Oslobođenje: Nakon zatvaranja birališta, Vi ste nametnuli izmjene Ustava Federacije, djelimične izmjene Izbornog zakona, sa rokovima za formiranje vlasti i sankcijama, ali najzanimljivije se izmjene tiču Doma naroda FBiH?

Christian Schmidt: Radi se o tome da u Federaciji prevaziđemo blokade. Neobjašnjivo je da četiri godine u Federaciji nismo formirali izabranu vladu i federalni vrh. Ili da nisu imenovane sudije. Razlozi su očiti, pokušava se to iskoristiti kao instrument pregovora za neke druge stvari. Nažalost, ni Parlament, odnosno oni koji su govorili o reformi Izbornog zakona, nisu ništa učinili. Bilo je puno priče, ali bez odluka. Ja sam uradio ono što sam smatrao najneophodnijim, jer za reforme ima sigurno još puno prostora. Presuda Sejdić-Finci, odnos prema diskriminaciji i kako je spriječiti, stvari su koje moraju drugi riješiti.

Oslobođenje: Zašto ste sada reagirali?

Christian Schmidt: Znate da je bila vrlo žustra diskusija u julu o prijedlozima iz moje kuće, OHR-a. Tada sam svjesno odlučio da razgovaram sa ljudima, i sa onima koji su bili kritički nastrojeni, ali da ne donesem nikakvu odluku koju bi neki mogli koristiti kao instrument za dobijanje izbora. Ja

sam na dan izbora nekima ovdje rekao da je znak slabosti ako se samo govori, a ne donesu se odluke. A znak je snage i respekt prema demokratiji kada se razgovara o ovim pitanjima. Dakle, nisam želio da vršim utjecaj na same izbore, a s druge strane te su se odluke morale donijeti prije nego što budu poznati izborni rezultati, jer bi se dobio utisak da neko možda na ovaj ili onaj način želi određenim odlukama kanalisati izborne rezultate. I ja se moram izviniti što sam, i pored velikih interesa za izborne rezultate, možda malo preuzeo pažnje, ali stekao sam utisak da su mnogi shvatili ovaj moj potez i kuda on vodi. Očekujem da ćemo sada u Federaciji imati Vladu, Sud i malo više transparentnosti u Domu naroda sa malo većim brojem, 23, i posebno većim prisustvom Ostalih. Omogućit ćemo više demokratske debate. Ima još jedan problem na koji bih se rado osvrnuo, ali ga nisam mogao riješiti, jer to moraju uraditi drugi. To je pitanje kako će biti zastupljene regije, kantoni, jer oni do sada nisu dovoljno reprezentirani u zakonodavnoj vlasti i postupku. Domaći je zadatak za ubuduće da bi to trebalo obezbijediti. Mislim da smo napravili jedan korak za Bosnu i Hercegovinu ka Evropi i ka njenoj sposobnosti da bude članica EU.

Oslobođenje: U prvim reakcijama, stranke koje su organizirale proteste pred OHR-om nisu se bunile. Čak ni u SDA. Međutim, u obraćanju gospodina Izetbegovića, izmjene su prozване korisnim za HDZBiH. Iz SNSD-a su opet ponovili kako se to njih ne tiče. Mislite li da je makar u Sarajevu završena ta rasprava?

Christian Schmidt: Možemo diskutovati, razmijeniti mišljenja, ali vjerujem da partije trenutno imaju druge brige i predlažem da budemo konstruktivni. Jedino želim reći – ovo nije samo adresirano na stranke nego i na mlade ljude, jer mi mladim ljudima u BiH moramo dati mogućnost da učestvuju, i ja ću se u narednom periodu vrlo aktivno time baviti, da vidimo šta možemo učiniti da mladi ostanu u ovoj zemlji, a ne da je napuštaju i odlaze iz nje.

Oslobođenje: Iz američke ambasade je pozdravljena Vaša odluka,

ali iz misije EU je poručeno kako je to isključivo Vaš potez uz opasku da bonske ovlasti treba koristiti kao krajnju mjeru. Kako ste Vi razumjeli ovaj stav?

Christian Schmidt: Na njemačkom bih rekao – ja to razumijem uz namigivanje. Šta to znači? Ja sam stvarno Europejac iz temelja. Godinama sam bio u Evropskom vijeću, bio sam član Evropskog parlamenta, asistent u EP-u i poznajem kako to funkcioniše. Nada da BiH uskoro može postati članica ili barem napraviti veliki korak naprijed je s pravom prisutna i otuda to – BiH će sama odlučiti. Mene je kancelarka Merkel 2015. poslala u Sarajevo da u tadašnjem državnom Predsjedništvu pokušam razgovarati da se konačno počne provoditi Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i nakon dva-tri dana sam je mogao izvijestiti da smo to postigli. Ali, potcijenili su Evropljani, mislim na institucije EU, da se stvari u BiH ipak neće odvijati same po sebi i da povremeno treba pogurati i treba podrške.

Ne smatram da je izjava EU kritika meni, mislim da je više usmjerena ka očekivanjima od političke zajednice ovdje u BiH. A to je naročito važno nakon izbora jer novoizabranima mora biti jasno da postoji domaća zadaća koja se mora uraditi i nju samo u krajnjem slučaju može uraditi visoki predstavnik, ali je mnogo bolje da je sami uradimo.

Tako, dakle, shvatam EU i mogu reći da sam u posljednje vrijeme imao izuzetno tijesnu suradnju i razgovore sa predstavništvom EU ovdje u Sarajevu te da sam neke korake poduzimao sa njima i proučavao. Naravno da je odluka moja, ali meni je važno da se sarađuje sa važnim zemljama unutar EU.

Ljudi ovdje, u BiH, nakon svega što su prošli, nekada daju izjave koje nisu baš sasvim politički korektne. I to se treba prihvatiti. Naravno, ja bih se mogao ljutiti zbog načina na koji je gospodin direktor u Srebrenici komentirao moju odluku jer to nije lijepo, ja sam stvarno posljednja osoba koja bi na bilo koji način ugrožavala postojanje, egzistenciju države BiH

ili nešto uradila protiv toga. Ja sam bio u Srebrenici i znam koliko su ljudi propatili. Ali, mislim da je sada bitna budućnost. Čini mi se da Amerikanci igraju važnu ulogu.

Ljudi žele sigurnost i stabilnost, a američko prisustvo već samo po sebi donosi smirenje. Tu je i njemačko prisustvo, ne u mojoj ličnosti, nego u Misiji EUFOR Althea, također važno za sigurnost. Ali, sve to nije nadomjestak za vlastiti rad i djelovanje.

Oslobođenje: Očekujete li da će se političari dogovoriti i krenuti zaista u provođenje presuda, ne samo Suda iz Strasbourga nego i domaćeg Ustavnog suda, s obzirom na to da ste pomogli da i ovaj federalni Ustavni sud konačno dobije svoj oblik.

Christian Schmidt: Diskutovalo se zašto se visoki predstavnik samo osvrće na presudu Ljubić. Mojom posljednjom odlukom tema Ljubić je za Federaciju završena, politički primijenjena, a na državnom nivou Ljubić nema argumente. Dakle, mora se razlikovati to dvoje. I zbog toga i preporučujem da oni koji o tome diskutuju vrlo detaljno razmisle kuda će otići, zavisno od toga kojim putem krenu, odnosno kuda ih njihov put vodi. Želim elaborirati i pitanje proporcionalnog zastupanja. Sad ipak u Goraždu imamo situaciju gdje jedan kanton koji skoro da nema hrvatskih građana i građanki, a i prije rata ih nije bilo mnogo više nego danas – ima predstavljanje 1 + 1 + 1. To je podnošljivo i može se podnijeti ako se to malo proširi. Dakle, i to sam uradio, sa 17 na 23 mjesta se to kompenzira na neki način. A ono što nije tema je pitanje na koje će se neki sada osvrnuti, dobro, Željko Komšić je izabran, ali iznenađenje je da je i gospođa Borjana Krišto dobila prilično puno glasova.

Oslobođenje: Kažu da je u Livnu pobijedio Komšić.

Christian Schmidt: To ne znam, postoje različite verzije, ali ja želim ostati neutralan. Hoću reći, dakle, da to pokazuje kako hrvatska kandidatkinja ima šansu i kad je riječ o

disparitetima u broju etničke zastupljenosti, etničkih grupa, pa zbog toga smatram da je to znak da se na tome može dalje raditi, proširivati to. Znate, imam utisak da neki misle da bi se mogli napraviti propisi kojim će se obezbijediti da neko pobijedi – ovaj ili onaj. Ne, to je stvar birača. Birači su ti koji samostalno odlučuju i treba mudro djelovati, ali je sasvim druga tačka ako djelujete mudro da svi imaju osjećaj da ih neko predstavlja.

Dakle, ono što je u Dejtonskom ugovoru nekada se pogrešno interpretira. Za hrvatsku stranu još čekamo, gospodinu Bećiroviću čestitam i čestitam isto tako za RS, ali ovdje nisu predstavnici Srba, predstavnici Bošnjaka i predstavnici Hrvata, oni su predstavnici cijelog naroda i to je razlika. Zbog toga svako treba kada ustane ujutro reći – ja sam obavezan da za sve uradim nešto. I zbog toga sam u federalni Ustav upisao da svi moraju surađivati, a ne da svako za sebe nešto radi. Ja to vidim kao deficit u bh. politici.

Oslobođenje: To se čini važnom odlukom. Međutim, moje pitanje je koliko situaciju u BiH i Vašu ovdje komplicira utjecaj Rusije i kako tu saradnju unutar BiH poboljšati, s obzirom na angažman Rusije na ovom prostoru?

Christian Schmidt: Treba pratiti kako će se razvijati stvari u RS-u. Vidim da je opoziciona kandidatkinja, koja je vrlo angažirana, jako blizu, ali se ipak čini da će dosadašnji član državnog Predsjedništva biti predsjednik entiteta. Želim jasno reći – ova regija i BiH, kao zemlja, ne samo da ima teritorijalni integritet nego ima i pravo na slobodan izbor ljudi. Na osnovu anketa koje su prethodno rađene ima se utisak da ne treba pogrešno tumačiti rezultat izbora u smislu prozapadno ili proruski. Sve naše dosadašnje spoznaje kažu da ljudi bez obzira na to gdje žive u BiH, na neki se način više odlučuju za zapadnjački ili zapadnjačkiji način života. I nisu baš blagonakloni prema agresiji Rusije na Ukrajinu. Ja ću vas podsjetiti da je bilo zanimljivo čuti kako se čak i Dodik zalagao da se produži mandat EUFOR-a i Misije Althea i mislim

da je to uredu.

Ovdje su nedavno bili američka ambasadorica u NATO-u i njemački ambasador, dakle, jasno je da se međunarodna zajednica obavezala da će štiti BiH. Nije članica NATO-a, kao što su Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Hrvatska, Slovenija, ali postoji obaveza da se spriječi da BiH postane krizno žarište koje bi možda neki željeli da zapale. I do sada, moram to reći vrlo pažljivo, sa ruske strane se ne vidi nikakav razvoj koji se čini da bi podržao takvo nešto, barem sad-zasad. Želim reći da postoji stabilnost. Rusija se ipak suzdržava.

Oslobođenje: Jeste li opet spremni posegnuti za bonskim ovlastima?

Christian Schmidt: Nije baš da se tome posebno radujem, ali kad pogledam u svoje poslove i zadatke, tu piše da se moram brinuti o određenim stvarima. Moj prethodnik deset godina praktično nije koristio bonske ovlasti. Možda smo predugo bili uspavani i nismo u toj uspavanosti vidjeli da se neke stvari u BiH ne razvijaju u pravom pravcu. I spreman sam da tu napravim neke korekcije. Nisam baš spreman da to maltene svakodnevno činim, ali ima određeni spektar, i svako treba da zna, svako ko misli da može ignorisati Dejtonski sporazum, da je moja obaveza i moj zadatak da ih koristim. To nije prijetnja, ovo je jedna konstruktivna napomena da ih mogu koristiti i da ću ih koristiti ako zatreba.